

Berättelse

Till styrelsen för Örebro läns
om de efter fullbordad lärokurs

från

Örebro läns döfstumskola afgånga lärjungarne

af

J. Blomkvist,
skolans föreståndare.

Örebro 1885.

Gustaf Blomquists boktryckeri.

Örebro läns döfstumskola

af följande lärlingarne

J. Blomkvist,
skolans föreståndare.

Örebro 1882.
Gustaf Blomkvists boktryckeri.

Berättelse

om de efter tillbordad lärokurs

som af denna skolas föreståndare och af de
samtliga lärarna förberedd och utarbetad. Med
genomgående samtycke samtliga elever och lärare
har jag besökt alla f. d. lärjungar, hvilka efter full-
bordad kurs afgått från skolan och tillhöra länet.
Om en, som bor utom det, har jag inhemtat munt-
liga och skriftliga underrättelser af andra personer,
samt sammanträffat här med den samma.
Den 1. d. K. L. E. i Nora socken, utgången från
skolan 1882, var icke hemma hos sina föräldrar,
utan hade plats hos en skräddare i F. af samma
församling, för att arbeta på symaskin. Förut
hade hon lärt sy fruntimmerskläder samt att stryka
och ämnade längre fram arbeta på egen hand,
sedan hon förmått skaffa sig symaskin. På det att
hon måtte vara närmare föräldrarne, uppmanade
jag dem och kommunalnämndens ordförande att
söka bereda henne anställning hos någon skräddare
i N. Flickans uppförande var godt. Hon beröm-
des af föräldrar och grannar för raskhet och dug-
lighet, öfverträffande i afseende derpå många jämn-
åriga fullsinnade. Hon meddelade sig muntligen
med föräldrar och grannar samt andra människor,
med hvilka hon umgicks. Af de förnämnda,

som ej kunna skriva, förstås hon väl, och af de sistnämnda »är hon icke svår att förstå, då de genom några samtal» vant sig vid henne. Med yngre personer samtalat hon lättare än med äldre.

2. J. A. K. i Götlanda socken afgick från skolan 1882 och hade nu anställning hos en sömmerska, af hvilken hon var ömtyckt. För flit och godt uppförande erhöll hon mycket beröm. Anförvänder ansågo henne för mer än vanligt häändig och förständig. Man berättade mig, att hon icke ville veta af åtbörder eller tecken, utan använde vid meddelandet utslutande talet. Med sin anhöriga kan hon meddela sig om allt som förefaller, och talar tillräckligt tydligt att förstås af hvem som helst, hvarjämte hon med lätthet förstår andras tal.

3. H. S. L. i Lillkyrka socken, utskrifven 1882, vistas för närvarande i Ö. hos en sömmerska, der hon har allting fritt samt dessutom en krona i veckan. Vid mitt besök uttalade sig sömmerskan mycket berömmahäde om flickan och framhöll särskildt fördelen deraf, att hon kunde tala med henne, hvar emot meddelandet med döstumma slagningar, som hon hade, inskränkte sig till en nickning, då de sammanträdde, emedan dessa icke förvärfvat sig berörda förmåga. Äfven från föräldrahemmet har den underrättelsen ingått, att H. der alltid talar med föräldrar och syskon samt grammatik, af i synnerhet med jämnåriga flickor, genom hvilka hon förskaffar sig kunskap om det som tilldrager sig i bygden; samt äfven berättat dem, hvad hon fått veta eller hvad som skett i hemmet. Af föräldrar och syskon förstås hon bra, och lika väl

förstår hon dem. Meddelandet med andra vid henne ovana människor går någorlunda ledigt. Hon 4. A. Z. i Örebro, utgången 1882, bor fortfarande i den familj, der hon under lärotidens senare del var inackorderad, samt lärt sig sy hos en sömmerska här i staden. Denna gaf henne de vitsorden, att hon var snäll, flitig och ordentlig; samt derför ömtyckt. Enär A. i följd af ett lyte på båda händerna gick kan synnerligen snabbt samt ännu lärt åtnjuta hon endast en krona och 50 öre i veckan såsom aflöning. Sömmerskan sade mig, att hon talade med och förstod A. Äfven i fosterhemmet sker meddelandet om allt, som förefaller, muntligen med hela familjen. Hon 5. A. J. W. K. i Glanshammars socken, utgången 1882, bodde hemma hos sin moder, men hade sysselsättning under sommaren på ett tegelbruk, der han förtjänade en krona 25 öre om dagen i regeln samt i bland en krona 75 öre. I vintras hade han deremot sysselsatt sig med vedhugning i skogen. Sålunda försörjde han icke allenast sig själf, utan äfven till en del modern och morfadern. Med skomakeri, som han lärt under sin skoltid, hade han ingen lust att befatta sig, utan föredrog det rörligare utarbetet. Mot hans uppförande och flit hade man inga anmärkningar att göra. Ehuru han var den svagaste af de utskrifna lärjungarne såväl med hänseende till tal förmågan som kunskaperna, meddelade han sig dock muntligen med modern och morfadern samt gick efter muntlig öfverenskommissel i hemmet, då arbetet slutat på lördagen, och köpte förnödenheterna för den kommande veckan; hvarvid han äfven använde talet såsom med-

delelsemedel, och det hade aldrig inträffat, att han gjort andra uppköp, än som öfverenskommit. Då jag samtalade med honom, förstod flera närvarande personer allt, hvad han sade, fastän de aldrig förr hört någon döfstum tala. *Hovl. 6. J. J.* ifrån Axbergs socken, utskrifven 1882, har plats hos en skräddare i Ö., för att fullständigt lära sig dennes yrke, hvaruti han erhöi handledning under sin skoltid. Han har visat goda anlag för det samma, hvarför han kan blifva en skicklig skräddare. Under lärotiden, hvaraf omkring ett år återstår, åtnjuter han föda och kläder m. m. af mästarén. J:s flit och uppförande äro berömliga. Vid meddelandet begagnar han alltid talspråket och kan med det samma samtala icke allenast med mästarens familj, gesäller och lärningar, utan ut-
rättar äfven uppdrag hvar som helst muntligen, enligt hvad flera personer intygat. Till föräldrar och syskon stalar han allt, hvad han vill, och de förstå allt, hvad han säger, och om han får vara tillsammans något med vänner och bekanta, lära de tämligen snart förstå hvarandra. *Hovl. 7. J. J.* ifrån Almby socken, utskrifven 1882, arbetar i K. hos en skomakare, der han mot billig ersättning har bostad och mat samt kan förtjena 14—15 kronor i veckan. Mästaren berömdo honom för både flit och uppförande. J. vill icke använda tecknen, utan meddelar sig genom talet såväl med mästaren och dennes gesäll som ock med de kringboende grannarne. Att meddelandet går lättare med de två förstnämnda, vid hvilka han är mer van, än med de sistnämnda, det är helt naturligt. I handelsbodarna reder han sig också med talet,

hvilket äfven begagnas såsom hufvudsakligt med-
delelsemedel med föräldrar och fullsinnade syskon,
hvilka förstå honom riktigt bra. Deremot har
han svårare att uppfatta, hvad de till ären komma
föräldrarna säga. Det är, att märka, att J. har en
äldre döfstum broder, som lärt sig både tecken och
handalfabet, hvaran den förstnämnde också är be-
kant dermed och använder dem med brodern samt
andra döfstumma, hvilka icke kunna tala. *Hovl. 8. M. J.* utskrifven 1883, bor hemma hos sin
modern i Örebro samt har anställning på ett tryc-
keri, der han för närvarande får 2 kronor i veckan.
Då han är blott 14 år gammal, torde man ej af
honom kunna begära ett i allo stadgadt uppförande,
dock finnas inga nämnvärda anmärkningar att göra
deremot. Moderns makt öfver honom är emeller-
tid icke så stor, som önskligt vore. Hvad fliten
angår, är icke annat än godt att säga derom. Då
M. kunnat höra och tala till omkring 7 års ålder,
begagnar han naturligtvis alltid talet vid medde-
landet med andra människor. Såsom icke ovanligt
med sådana, som i senare år blifvit döfva, gör dock
afläsningen från munnen af somliga ord honom
stundom svårigheter.

9. A. E. K. i Örebro, afgången 1883, har vid höst-
terminens början innevarande år på föräldrares an-
hållan fått styrelsens tillåtelse, att deltaga i under-
visningen i skolans 4:de klass under läsåret. Såväl
i föräldrahemmet som vid meddelandet med andra
fullsinnade människor, särdeles med jämnåriga gos-
sar, med hvilka han umgås, använder han talet och
kan dermed reda sig godt, om han vill. I skolan
är han flitig och uppför sig väl.

ben 10. *K. E. P.*, som lemnade skolan 1883, vistas hemma hos sina föräldrar i Södertelge, der hon deltagit i de inom hus förefallande göromålen. Hennes flit och uppförande äro utmärkta. Redan under sin lärotid ådagalade hon en stark motvilja för tecknens begagnande. I hemmet och med de många personer, med hvilka hon har umgänge, uttrycker hon sälltid sina tankar med talspråk och förstås väl. Hon tycker mycket om att uträtta ärenden i hemorten, hvarvid hon ofta får tala med främmande personer och reder sig dermed godt. I afseende på ledigheten att meddela sig med talspråk står hon säkerligen främst af de utgångna egentligt döfstumma. Hon har också haft mer och bättre öfning i att muntligen uttala sina tankar och att afläsa andra personers meddelanden än de flesta af kamraterna. Hennes bref äro öfvanligt rediga, omfattande, omväxlande och felfria för hennes ålder, och det är en glädje att läsa dem. Själf läser hon flitigt hvarje hända nyttiga och roande böcker samt utbildar derigenom sitt förstånd och sin språkkunskap.

Om jag sammanfattar, hvad jag i det föregående yttrat om hvar och en af skolans f. d. lärjungar, så framgår deraf först och främst, att de allesamman hafva goda vitsord om sig såväl i afseende på uppförande som flit, hvilket är synnerligen glädjande.

Dernäst visar det sig, att de allra flesta redan

nu antingen helt och hållet försörja sig själfva eller i någon mån bidraga till sitt uppehälle. Undantag härifrån utgöra endast de två, hvilka hafva förmögna föräldrar och vistas hemma hos dem.

Enär det inom vårt land finnes till och med döfstumlärare, hvilka uttala stort misstroende till talmetoden, har jag låtit mig angeläget vara att, så vidt möjligt varit, taga reda på, huruvida talet verkligen begagnas såsom meddelelsemedel samt i huru stort omfang detta sker af de utgångna lärjungarne, ty om det visar sig, att dessa genom talpråket göra sig förstådda utan allt för stora svårigheter i trängre kretsar, så torde talmetodens företräden i det praktiska lifvet vara obestriddiga.

För att erhålla opartiska uppgifter och genom dessa tillförlitliga bevis på talets användande samt metodens stora nytta för de döfstumma, uppsatte jag följande frågor, på hvilka jag begärde sanningsenliga skriftliga svar af föräldrarne eller andra trovärdiga personer: 1) Talar han med sina föräldrar och syskon? 2) Kunna de förstå honom? 3) Förstår han dem, då de tala till honom? 4) Talar han med några vänner och grannar? 5) Kunna de förstå honom? 6) Förstår han dem, då de tala till honom? Jag torde särskildt böra betona, att dessa frågor afsådes samt att jag från flertalet emottog svar derpå före mina besök.

Hvad jag i det föregående yttrat om talets användande af de utgångna lärjungarne, grundar sig således dels på de svar, jag erhållit på förestående frågor, dels på mina egna efterforskningar hos föräldrarne, barnen arbetsgifverna och grannarne.

Jag har visserligen hört någon framkasta det påståendet, att hvarken föräldrarnes eller barnens ord i detta fall skulle vara att lita på; men, dess bättre, har jag inga anledningar funnit att draga i tvifvelsmål sannfärdigheten af dessa uppgifter hos någondera af dem.

Med afseende på det omfång, i hvilket talspråket begagnas såsom meddelelsesmedel af de utgångna lärjungarne, må det tillåtas mig att anföra följande.

Att de medelst talspråket icke inlåta sig på eller kunna föra längre samtal i djupare politiska, religiösa eller ekonomiska spörsmål, fastän en del af dem genom läsandet af offentliga tidningar m. m. föraneldes att ibland göra enstaka frågor i dessa och andra ämnen, det torde vara ganska klart för hvar och en, som tager i betraktande deras bildningsståndpunkt och lefnadsförhållanden.

I regeln tjenar talspråket dem vidare hvarken till att framställa eller besvara sådana med afsigt tillkrånglade ovanliga frågor, som t. ex. en döfstumlärare en gång lär hafva gifvit, då han skulle inlåta sig i samtal med en liten döfstum flicka, nämligen: »hvem af oss bägge vet, huru många syskon jag har?»

Men å andra sidan inskränker sig detta språk hos dem ingalunda till frågor och svar om personers namn, ålder, hemort eller dylikt, såsom somliga vilja göra troligt.

Talet och talspråket begagnas af de från anstalten utgångna lärjungarne, för att åt de människor, hvilka utgöra deras umgänge, meddela tan-

karna om de dagliga göromålen och lefnadsbehoven; om de händelser och företeelser, som ega rum i lifvet och naturen omkring dem; om de personer, med hvilka de oftare sammanträffa eller tillfalligtvis komma i någon beröring; med andra ord, om samma ämnen, som förnämligast upptaga tankarna och utgöra föremål för samtal hos de fullsinnade människor, bland hvilka de döfva lefva.

Hvad särskildt angår religionen, har jag funnit, att korta enkla samtal om Gud och hans ord samt förmaningar till frömhets och gudsfruktans förekomma, likasom att de flesta, om icke alla, stundom läsa lättfattliga, enkelt skrifna andaktsböcker, hvaraf åtminstone en del för dem är begripliga.

Med afseende på fullständigheten i tankarnas uttryckande vid meddelandet har det visat sig, att de, hvilka på grund af bättre begåfning hade gjort jämförelsevis goda framsteg i skolan, vanligen yttra sig i fullständiga, längre eller kortare, satser och satsleder, hvaremot de, som i anseende till svag begåfning endast gjorde små framsteg under lärotiden, mest begagna korta satser och enstaka ord. De reda sig emellertid härmed, och detta är det viktigaste. Man må också härvid märka, att de fullsinnade människor, med hvilka de döfva samtala, både till dessa och sig emellan ganska ofta använda samma enkla uttryckssätt. Och man bör så mycket mindre förvånas öfver eller klandra den döfve derför, att han söker göra meddelandet så lätt som möjligt för sig, då andra människor, som hafva betydligt mindre svårigheter för att uttrycka sina tankar muntligen, göra det samma.

Hvad angår talets renhet hos våra döfva, fand jag i afseende derpå ungefär samma fel som under lärotiden. Färdigheten hade ökats hos de flesta. Deras tal förstås i allmänhet bra, ja, till och med riktigt bra af föräldrarne och syskonen samt andra personer, med hvilka de ofta samtala. Afsläningen från dessa mun sker i de flesta fall lika obehindradt. Så ledigt gå naturligtvis icke de första samtalen med andra, främmande personer, emedan dessa ej tala så, att de döfva kunna se, hvad de säga, nämligen sakta och tydligt, utan det ömsesidiga meddelandet medför då större eller mindre svårigheter, men dessa öfvervinnas vanligen efter några samtal, tillgripes så med det så småningom. Ett mycket tydligt bevis på den stora fördel, som de döfstumma hafva af att kunna muntligen meddela sig med fullsinnade människor, afven om dessa meddelanden skulle ske förnämligast i korta satser och enkla ord, hafva vi i förbämälde K. Ingehof de anförvandter, med hvilka han bor tillsammans och derför naturligtvis mest meddela sig, kan nämligen skriva, och jag är alldeles viss på, att icke någon af dem skulle förstå sig att lära handalfabetet, då de ej bemödat sig att inhämta skriften. Ett samtal emellan honom och den kan således hvarken ske medelst det förnämnda eller den sistnämnda. Om nu K. icke kunde tala, skulle meddelandet emellan dessa personer, som dagligen lefva tillsammans och derunder naturligtvis rätt ofta känna behof af att säga något till hvarandra, komma att inskränka sig till ett jämförelsevis ringa antal åtbörder, och ynglingen skulle känna sig ge-

nom sitt lyte, lika isolerad som före intagningen i läroanstalten.

Det må här öppet sägas, att de utskrifna lärjungarne eller åtminstone en del och i synnerhet de svagt begåfvade af dem, på grund af flera mötverkande förhållanden icke hafva kommit så långt som önskligt och för visso afven möjligt är med den metod, hvilken följdes i skolan. Jag vägar hysa den bestämda öfvertygelsen, att framgången af undervisningen i men än ett hänseende skall blifva icke obetydligt större, då alla hämmande förhållanden kunnat undanröjas, så att allt både inom och utom skolan harmoniskt medverkar till målets uppnående. Huru snart dessa hinder, hvilka jag i min rese berättelse till landstinget påpekat, kunna öfvervinnas, är icke möjligt att nu bestämma.

Två önskningsmål, hvilka jag sedan flera år tillbaka lifligt åstundat uttala med afseende på de utskrifna döfstumma, hafva under mina besök visat sig vara synnerligen eftersträfvansvärda. Jag tager mig derför friheten att i korthet främställa dem för styrelsen hos Högskolestyrelsen i Stockholm. Det ena önskningsmålet är inrättandet af en fortsättningsskola för de efter afslutad lärokurst utgånga lärjungarne under någon tid af åtminstone de två närmaste åren efter utskrifningen. Den andra dervisning, hvilken de derunder komma i tillfälle att åtnjuta, sedan de på egen hand något pröfvat sin förmåga och sina krafter samt uplätt en del erfarenheter ute i lifvet, skulle, derom är jag alldeles öfvertygad, för dem blifva af den största betydelse i alla afseenden. Då man inrättat fortsättningskolor och således ansett sådana behöfliga för

dem, som afgått från folkskolan, så torde nödvändigheten af dylika anstalter för de döfstumma icke kunna bestridas.

Ordnandet af en fortsättningsskola i förening med länets döfstummskola skall visserligen möta svårigheter, men jag är förvissad om, att dessa icke behöfva blifva ööfvervinneliga, så vida behovet af denna skola erkännes. Man torde lämpligast kunna hålla henne under någon tid af sommar- eller vinterferierna. Utan understöd från staten och landstinget lär uppnåendet af detta önskningsmål dock icke blifva möjligt, ty medel behöfvas icke allenast till ersättning åt lärarena, utan äfven till underhåll för lärjungarne.

Det andra af mina önskningsmål är ordnandet af gemensamma andaktsstunder och möjligen äfven nattvardsgångar för de afgångna lärjungarne.

Att dessa icke kunna hafva den uppbyggelse af den allmänna gudstjensten, som önskligt vore, bör lätt inses. Ytterst sällan, om någonsin, torde det förekomma, att församlingarnes presterskap håller särskilda gudstjenster eller andaktsstunder, lämpade för de döfstumma. Hvarken genom de korta samtal, i hvilka andra personer stundom inlåta sig med dessa om andeliga ting, eller genom läsningen af andaktsböcker torde nyss nämnda uppbyggelsestunder kunna anses ersatta. Det synes mig därför vara synnerligen nödvändigt, att de afgångna lärjungarne åtminstone några gånger årligen samlas vid läroanstalten, hvarest lärarena kunna hålla för dem lämpliga föredrag samt tillfälle äfven beredas dem, som önska det, att under lärarenas medverkan begå den heliga nattvar-

den. Att dessa sammankomster också i andra afseenden skulle blifva gagneliga för de döfstumma, det är ganska säkert.

I det att jag härmed afslutar min berättelse, beder jag att till styrelsens pröfning få anbefalla förestående i all korthet framställda önskningsmål med afseende på de ifrån skolan afgångna lärjungarnes fortsatta bildning.

Örebro läns döfstummskola den 12 December 1884.

J. Blomkvist.

